

Laat HAAR maar waaien! (1986) boekrecensie

Sieth Delhaas

Wending, 1986, jaargang 41, nr. 8

'Zij waait waarheen zij wil'. Opstellen over de Geest aangeboden aan Catharina J.M. Halkes, uitgeverij Ten Have, Baarn. Prijs: f 25,=.

Prof. Dr. Cath. Halkes, sinds 1983 eerste hoogleraar *Feminisme en Christendom* in Europa – en ter wereld, neemt op 21 november 1988 alweer afscheid en laat haar leerstoel achter voor een opvolgster. Daar hoort een bundel bij. Het is een heel luchtige geworden. Niet lichtig in de zin van leegheid, omdat de schrijvers van de opstellen wetenschappelijk niet zo veel te melden hebben. De lichtigheid zit in de Geest zelf die als thema is gekozen om Catharina Halkes uit te wuiven.

'De storm waarin de Geest kerkscheppend was, kan nooit definitief gaan liggen. Na tijden van stilte steekt ze toch weer op, Goddank!'; een prenataal feministisch slot van haar boek *Storm na de stilte* dat Catharina Halkes, nog onwetend van de combinatie Feminisme en Christendom in 1964 neerschreef.

Tijdens de verre van windstille tijden die nadien volgden hebben Halkes en de Geest elkaar nimmer uit het oog verloren. Dat is niet onopgemerkt gebleven. Bij vriendin en vijand niet. En evenals in de kerkgeschiedenis al vaker is gebeurd; wie dit niet zint, wie de Geest aan banden wil leggen, benoemt de gedrevene tot duivel of ketter. Dat gaat gewoon door. Ook vandaag-de-dag. De opstellen zijn dus van de hand van vriendinnen/collega's – de ene man is hierbij ingesloten – uit buiten- en binnenland.

De Amerikaanse professor Rosemary Radford Ruether wijst in haar bijdrage op het fundamenteel tegenstrijdige in de keuze van het christendom voor een gesloten canon van de bijbel, die in feite geen nieuwe momenten van inspiratie toelaat. Zij pleit dan ook voor een feminisering van het christendom, zodat de Heilige Geest 'ons tot nieuwe waarheden kan leiden'.

Er zijn in deze feestelijke bundel meerdere zaken bijeen gezet, die nogal wat consequenties hebben voor de fundamenteen van het gevestigde christendom/de kerk. Het blijkt, dat de Geest zich toch niet door het gevestigde christendom kluisteren laat, maar tot grote dingen kan inspireren en dat zij niet slechts de menselijke geesten doorwaait, maar ook het verwaarloosde lijf en de hele schepping. De veertien bijdragen spreken daarvan in tongen, en het licht en de warmte die zij verspreiden, maken het lezen en leven aangenaam.

Een danseres en een pot

Twee nieuwe verschijningsvormen van de Geest, de danseres en de pot, die de kerk altijd buiten haar deur heeft weten te houden, leveren veelbetekenende bijdragen aan de bundel.

Riëtte Beurmanjer heeft 'een aanzet tot een theologie van het lichaam' gemaakt. De Geest, haar eigen ademhaling en het oefenen daarmee doen haar denken aan het verhaal in Genesis waarin de godheid adem inblaast in de mens, waardoor die tot een levend wezen wordt. Zij laat haar dansende lichaam en gedachten cirkelen om een dichtregel van Achterberg: 'De mens is voor een tijd de plaats van God' en komt tot de conclusie: 'Ik vind hem prachtig. Ik ben met mijn lichaam waarin mijn geschiedenis en karakter en alles ligt opgeslagen, voor een tijd, voor de tijd dat ik leef, een plaats van God'. Die wetenschap roept bij haar een verlangen op om die plaats goed te voeden en te kleden, die goed te huisvesten en rust te geven. Maar... dit besef maakt ook, dat deze danseres-theologe andere mensen gaat beleven: 'Ook zij zijn een plaats van God die ik wil respecteren. Hun lichamelijke integriteit is van groot belang'.

Houdt zulk theologiseren geen hoop in voor de toekomst van mensen en van de gehele bewoonde wereld?

Denise Dijk, docente feministische theologie, laat in haar bijdrage zien wat er gaat gebeuren 'als een pot de passie preekt ...!'. Zij haalt de Noord-Amerikaanse feministische theologe Isabel Carter Heyward voor het voetlicht, die in haar boeken, die een 'weldadige sfeer ademen', openlijk en niet problematisch over homoseksualiteit, lichamelijkeheid en lesbische liefde spreekt. Meer nog, deze thema's staan centraal en hebben een vanzelfsprekende plaats gekregen in haar theologie. Haar idee is: mensen zijn medescheppende en medebevrijdende vrienden en vriendinnen van God en van elkaar, zijn in die zin elkaars Messias. 'Vrienden maken en gerechtigheid doen is onze manier om God te incarneren in de wereld'.

Het begin van haar theologische studie viel samen met haar kennismaking met de Vietnambeweging, de strijd tegen het racisme, de seksuele revolutie en de flower-powerbeweging. Ervaringen, die haar theologie eens en voor altijd zullen blijven tekenen.

In het begin van de bundel 'Zij waait waarheen zij wil' is het 'lied voor Tine' te vinden aan haar opgedragen door Marijke Koijsck-de Bruijne om te zingen 'op de korte levensreis'.